

A bírálóbizottság értékelése

Elekes Zsuzsanna a nyolcvanas évek elején kezdte meg azokat a vizsgálatokat, amelyek segítségével a fiatalok alkoholfogyasztási szokásait kutatta. Néhány évvel később a szerfogyasztás összetételében bekövetkezett változásokat érzékelve kutatásait a fiatalok drogfogyasztási szokásainak feltárására is kiterjesztette. A bekövetkezett változásokra reagálva a drogfogyasztással összefüggő vizsgálatait összekapcsolta a dohányzás, illetve az alkoholfogyasztás kutatásával. Eredményei nemcsak a hazai szociológusok és demográfusok szakmai elismerést és megbecsülést váltották ki, hanem a kilencvenes évek közepétől lehetővé tették, hogy a hazai kutatások vezetőjeként az e témával kapcsolatos legjelentősebb nemzetközi kutatássorozatba is bekapcsolódjon. Elekes évtizedeket átölelő kutatómunkája lehetővé tette, hogy a magyar fiatalok alkohol- és drogfogyasztási szokásait, s az abban bekövetkezett változásokat 20 éves távlatban és nemzetközi összehasonlításban értelmezhesük és elemezhesük.

Disszertációjában a magyar fiatalok dohányzási, alkohol- és egyéb drogfogyasztási szokásainak bemutatására törekszik. Feltárja a magyar diákok fogyasztási szokásaiban és szerfogyasztással kapcsolatos véleményükben az elmúlt 12 évben bekövetkezett változásokat. Kitér arra, hogy a magyar fiatalok szerfogyasztási szokásai mennyiben követik az európai trendeket. Elemzéséhez az ESPAD 2007. évi adatfelvételének eredményeit használja, amely országos reprezentatív adatokat biztosít számára a magyar fiatalok szerfogyasztási szokásairól. Eredményei a felhasznált forrást és az alkalmazott statisztikai módszereket tekintve tudományosan megalapozottak, eredetiek és hiánypótló jellegűek. A bizottság a jelöltnek a tézisfüzetben megfogalmazott valamennyi eredményét elfogadja és új tudományos eredménynek tekinti:

- Így alapvető a fiatalok szerhasználata elterjedtségének bemutatása, annak nemek szerinti különbségeinek megállapítása.
- A szerfogyasztás növekedésének, illetve annak differenciált mértékének kimutatása.
- A szerek használatának életkori és társadalmi meghatározottsága.
- A hozzáférhetőség kérdésének kutatása, a szerek közötti különbség csökkenése bizonyítása.
- Fontos eredmény a fogyasztás alakulását befolyásoló tényezők kimutatása, ezen belül a kortársi kapcsolatok szerepének kiemelése.
- Fontos tényező a szerfogyasztás mintáinak elkülönítése, az új fogyasztói szokások (együttes szerhasználat elterjedése) kimutatása.
- A jelölt bizonyította, hogy a magyar fiatalok is alapvetően az európai mintát követik, amelynek jellemzői az individualizálódás, a fogyasztás és szabadidő megnövekedett jelentősége, a fogyasztás egyre fiatalabb életkorban való elkezdése. Ehhez Magyarországon hozzájárult a rendszerváltás okozta bizonytalanság, a fiatalok pszichoszociális állapotának változása is. Mindebből következően jelentős volt a szerfogyasztás növekedése, noha számos szer kevésbé elterjedt, mint Nyugat-Európában.

A bizottság véleménye szerint a jelölt ugyanakkor:

- tárgyalhatta volna a fiatal felnőttek szerhasználati szokásait, összehasonlítva a középiskolások szokásaival.
- A jelölt kiterhetett volna a lehetséges prevenciós lépések tárgyalására.
- A disszertáció alapvetően deskriptív elemzéseket tartalmaz, ami a bizottság számára alapvetően elfogadható, de a bizottság célszerűnek tartotta volna, ha az oknyomozó jelleg jobban kiemelkedett volna.

Összességében a bizottság álláspontja szerint a szerhasználat elterjedtségének, jellemzőinek felmérése, annak demográfiai, társadalmi, pszichoszociális és kulturális összefüggéseinek feltárása jelentős és eredeti tudományos teljesítmény, amely nélkülözhetetlen a megfelelő prevenció szempontjából is.